

doi <http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.1886>

Araş. Gör. Sevinç KÖSEOĞLU ULUBATLI

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Seramik Tasarımı Bölümü, Gölbaşı, Ankara / TÜRKİYE

Citation: Köseoğlu Ulubatlı, S. (2020). Görsel imgelerin çocuklar üzerindeki etkilerinin plastik dilde seramik yolu ile anlatımı. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(54), 1426-1434.

GÖRSEL İMGELERİN ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN PLASTİK DİLDE SERAMİK YOLU İLE ANLATIMI

ÖZET

Bir kültürün anlaşılması, tanınması ve kavranmasında sanat eğitiminin rolü kuşkusuz önemli bir yere sahiptir. Sanat eğitiminin temel hedefi; her bireyde yaratıcılık olduğu hipotezinden yola çıkarak en erken yaşlarda bu yaratıcılığı ortaya çıkarmak ve çocuğun düşünmesini hedeflemektedir. Okul öncesi dönemlerde yazmayı ve okumayı bilmeyen çocuk; duygu, düşünce ve izlenimlerini; yaptığı resimlerde boya, kalem, renk kullanarak anlatmaya çalışırken, üç boyutlu materyaller de ise çamuru yoğurup şekillendirerek yaptığı üç boyutlu seramik ya da heykeller ile anlatır. Özgürce kendini ifade edebilme ortamını bulan çocuk öğrendiği sevgiyi, nefreti, şiddeti, mutluluğu aktarır. Ki sanat eğitiminin amaçlarından biri de özgürce kendini ifade edebilen bireyler yetiştirmektir. Çocukların kendilerini ifade edebilmesinde resim, seramik, müzik gibi sanat dallarının önemi büyüktür.

Bu çalışmada gündelik hayatta çocukların sıkça maruz kaldığı, özellikle, şiddet ve korku temalı görselleri nasıl içselleştirdikleri ve hayatlarına nasıl kattıkları sorgulanmaktadır. Görsel imge ile girilen etkileşimin sonucunda, sanat yolu ile seramik dilinde dışarıya nasıl aktardıklarını inceleyerek, ortaya çıkan çalışmalar yorumlanmıştır.

Anahtar Sözcük: Sanatsal Gelişim, Seramik, Görsel İmge, Çocuk, Şiddet, Korku

EXPLANATION OF THE IMPACT OF VISUAL IMAGES ON CHILDREN BY THE CERAMICS ART IN THE PLASTIC LANGUAGE

ABSTRACT

The role of art education, undoubtedly, plays an important role in understanding, recognizing and absorbing culture. Based on the hypothesis that each individual has created, the main goal of art education is to reveal this creativity at the earliest possible ages and to make children think creatively. A child who does not know how to write and read in pre-school periods uses different methods to show his/her emotions, thoughts and impressions. In painting, he/she tries to show by using paint, pencil and color; in three-dimensional materials, he/she describes with three-dimensional ceramics or sculptures, which he/she makes by kneading and shaping the mud. A child, who finds the environment to express himself freely, conveys the love, hatred, violence and happiness he experienced in these works. One of the aims of art education is to raise individuals who can express themselves freely. Art fields such as painting, ceramics and music are very important for children to be able to express themselves.

In this study, it is questioned how children internalize and adapt to their life the violence and fear-themed visuals, materials, which they are frequently exposed to in their daily life. As a result of the interaction with the visual image, by examining how they transmit in the language of ceramics through the art, the study results are interpreted.

Keywords: Artistic Development, Ceramic, Visual Image, Children, Violence, Fear

1. GİRİŞ

“Sanat diye bir şey yoktur aslında. Yalnızca sanatçılar vardır” der ünlü sanat tarihçi Gombrich (1999, s. 15). Sanat, insanlık tarihinin her döneminde var olan bir olgudur. Tarih boyunca neyin sanat olarak adlandırılacağına dair fikirler sürekli değişmiş, bu geniş anlama zaman içinde değişik kısıtlamalar getirilip yeni tanımlar yaratılmıştır. Sanat; “İnsanla nesnel gerçeklik arasındaki estetik ilişkidir. Çünkü sanat, nesnel gerçekliğin insan bilincinde estetiksel imgeler halinde yansımadır.” (Hançerlioğlu, 2002, s. 364).

Sanat en genel anlamıyla, yaratıcılığın ve hayal gücünün ifadesi olarak anlaşılır. Bugün sanatın duygusal ve düşünsel etkileme gücüne sahip oluşu daha belirleyicidir. Sanat: “Doyurucu estetik yaşantılar oluşturmak amacıyla dürtüler yaratma becerisidir. Sanat, güzel ile uğraşır. Güzel göreceli bir kavramdır. Kendi içinde tutarlı bir bütünlüğü taşıyan şey çirkin, acı verici, iğrendirici bile olsa estetik açıdan güzeldir.” (Lefebvre, 1953, s. 52).

Sanat eğitimi, kişinin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilmek, yetenek ve yaratıcılığını estetik bir seviyeye ulaştırmak amacıyla yapılan eğitim faaliyetlerinin tümüdür. Sanat eğitimi; kişiye estetik yargı yapabilme konusunda yardımcı olmayı amaçlarken, yeni biçimleri hissedip, eğlenmeyi ve heyecanlarını doğru biçimlerde yönlendirmeyi öğretir. Sanatçı yetiştirmeye değil, yetiştirmek durumunda olduğu her kişiyi, yaratıcılığa yöneltip, onun bilgisel, bilişsel, duygusal ve duygusal eğitim ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir. Yaratıcı güç ve potansiyelleri eğitmek, estetik düşünce ve bilinci örgütlemek için çalışır.

Sanat; yaşamın bütünlüğü içerisinde önemli bir parçadır öyleyse sanat eğitiminin gerekliliği hususu, üzerinde önemle eğilmemiz gereken bir konudur. Sanatın evrimine baktığımızda, dönemine göre birbirine tepki göstererek değişikliklere uğramış, yaratım süreci içerisinde yeniliklerle gelişmeye devam etmiştir. Bu süreç, teknik ve teknolojik donanımlarla değişim geçirmiş ama sanat önemini hiç yitirmemiştir.

Sanatta değişim ve bununla birlikte birbirinden etkilenme söz konusudur elbette. Sanatın görme, duyma, duyumsama, düşünme, sezme yetilerinin bütünlüğünden süzülen bir ileti olduğunu göz önünde tutarak sanata bir görme biçimi olarak yaklaşan İpşiroğlu; sanat eğitimi görme eğitimi olarak düşünmekte ve böylece “sanat eğitiminin bütünlük içinde yerini bulacağını, eğitimin vazgeçilmez bir parçası olacağını” dile getirmektedir (1994, s. 16). Tarih öncesi devirlerde, mağaralara büyü amaçlı yapılan resimlerden yola çıkarak, sanatın insanoğlunun hayatında daimî bir yeri ve insanlığın vazgeçilmez bir gereksinimi olduğunu açıkça söyleyebiliriz.

Sanat eğitiminin temel hedefi; görsel kültürün anlaşılması, tanınması ve kavranmasına yardımcı olmaktır. “İnsanlar, yaşamın anlamı nedir? Yaşam ne içindir? soruları üzerinde yeterince düşünmeden, sanatın ve sanat eğitiminin amacı üzerinde gereksiz düşünceler üretmekten kaçınmalıdırlar.” (Akt: Kırıçoğlu, 2005, s. 45) diyen Rudolf Arnheim, sanat eğitiminin gerekliliğini anlayabilmenin güçlüğünden ve dolayısıyla öneminden bahsetmektedir.

Sanat eğitiminin gerekliliğini Özsoy; “Bireysel-psikolojik-ekonomik-sosyolojik ve politik gereklilik olarak” (2005, s. 28) dört başlık altında incelemiştir. Bazı insanlar konuşarak kendini ifade edebilirken, bazıları sözcükler yerine resimle ya da sanatın bir dalıyla kendini ifade edebilmektedir. Sanat, bir anlamda iletişimin başka bir yoludur. Bu aşamada sanatın eğitime girmesi önem kazanmaktadır çünkü küçük ya da yetişkin bireyler için sanat eğitimi özgüveni kazandıracak bir gereklilik halini alacaktır. Buyurgan ve Buyurgan; “Sanat eğitimi yaratıcı bir süreç olarak, çocuğu özgür düşünmeye, özgür çalışmaya yöneltmeyi hedefler. Üreten, seçen, beğenen, kendini ifade edebilen çocuk içinde yaşadığı toplumun bir üyesi, geleceğinin temsilcisidir.” (2007, s.18) ifadesiyle sanat eğitiminde seçiciliğin, cesaretin, özgüvenin arttığını vurgulayarak, eğitimin küçük yaştan başlaması gerektiğini savunmaktadırlar.

Görsel sanatlar her bireyde yaratıcılık olduğu hipotezinden yola çıkarak en erken yaşlarda bu yaratıcılığı ortaya çıkarmak istemekte ve çocuğun düşünmesini hedeflemektedir. İçselliğimizi dışsallaştırmanın en güzel yolu kuşkusuz sanat yolu ile yapılır. Böylece bilinçaltımızı da gün ışığına çıkarmış oluruz ve kendimizi tanımlarken kimliğimizi de bulmaya çabalarız. Çocuk gelişiminde de çok önemli bir yeri olan yaratıcılığın ve becerilerin geliştirilmesi, özgürce kendini tanımlayabilme ve ifade edebilme olanağı sağlayan sanat eğitimidir.

Erken çocukluk döneminde başlayan sanat eğitimi ile çocuk estetik beğeniye sahip olmaya başlar. Arkadaşları ve öğretmenleri önünde görerek, algılayarak, düşünerek ve tartışarak yaptıkları sanat etkinliklerini anlatırken, kendilerine olan güvenleri artar. Bu etkinlikler esnasında zihinsel, duygusal hatta sosyal değişiklikleri gördüğü için gelişim, öğrenme ve sosyal duyarlılığı gelişir. Bu nedenle sanat eğitimi yoluyla yapılan etkinlikler çocukların gelişimi için çok önemlidir.

Yazılı basın ve görsel yayında olan, program ve reklamlardaki, şiddet ve saldırganlık sıklığının neredeyse tüm dünyada aynı düzeyde olduğu görülmektedir. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de şiddeti en açık haliyle görsel bir malzeme haline getiren realite showlar, gündüz kuşağı programları,

diziler, reklamlar ve haber bültenlerinde yer alan olguların az ya da çok bir şiddet eylemi içerdiği gözlemlenebilir. Bu programlardan bir ya da birkaçının büyükten küçüğe herkes tarafından gün içerisinde izlendiği düşünülmektedir.

Çocukların televizyon izleyebileceği saatlerde, her türlü şiddet görüntülerinin yer aldığı programların yayınlandığı görülmektedir. Ebeveynler her ne kadar bilinçli bir tutum sergilese de çocuk ev dışında (park, okul, bakıcı, vb.) iletişimde olduğu diğer kişilerden, bir davranış ya da bir söz ile şiddeti öğrenebilir.

Şiddet, Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde "Bir hareketin, bir gücün derecesi, yeğlilik, sertlik veya hız, bir hareketten doğan güç, karşıt görüşte olanlara kaba kuvvet kullanma." şeklinde tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu [TDK] Sözlüğü, 2011). Şiddet, güç ve baskı uygulayarak insanların bedensel veya ruhsal açıdan zarar görmesine neden olan bireysel veya toplu hareketlerin tümüdür. Uygulayıcısı tarafından bilinçli olarak karşıdaki kişiye ya da kişilere, kurum ya da kuruluşlara hatta canlı diğer varlıklara (bitki örtüsü, hayvanlar, yaşam kaynakları vb.) çeşitli amaçlar adına çıkar elde etmek, onlara karşı üstünlük ya da hakimiyet kurmak, istenilen hal ve hareketlerin elde edilmesini sağlamak, imtiyaz ya da ayrıcalık sağlamak, saygınlık ya da sevgi kazanmak, kısacası maddi ve manevi çıkar ve menfaatlerin elde edilmesini sağlamak amacı ile fiziksel, sözlü, psikolojik ya da işaretler yardımı ile uygulanan kişi ya da kişilerin, kurum ya da kuruluşların hatta canlı diğer varlıkların (bitki örtüsü, hayvanlar, yaşam kaynakları vb.) yaşam, özgürlük, irade, istek, hak ve sağlıklarına zarar verici, bu hakları ortadan kaldıran ya da geçici süre ile bunların ortadan kaldırılmasını sağlayan hal ve hareketlerin tümüne şiddet denilebilir.

Televizyonlarda şiddet görsel ve işitsel olarak; silahlı çatışma, trafik kazası, çarpışan taşıtlar, kan, ceset, tabut, yaralı ve acı çeken insan görüntüsü ile taş ve sopayla vurma, patlayan bombalar gibi çeşitlendirilebilecek bir sürü imgeyle sunulmaktadır. Dizilerde bol miktarda aile içi şiddet, kan davası, organize suçlar, savaş gibi konular oldukça yaygın olarak gösterilmektedir. Haber, spor, hatta müzik programlarında da şiddet fiziken olmasa bile sözel olarak mutlaka vardır ve maalesef yayınların çoğunda ise şiddet olağan ya da haklı gösterilmektedir. Şiddet içeriği açısından yazılı medya da televizyonla yarışmaktadır.

Elbette ki içinde bulunduğumuz çağın getirisi olarak iletişim araçlarının yadsınamaz gücü ve etkisi çığ gibi büyüyen bir gerçektir. Teknolojinin hızla gelişimi, beraberinde internet ve kişisel bilgisayarların yaygın kullanımını getirmiştir. Yapılan çalışmalarda televizyonda şiddet içerikli programları izleyen çocuklarda agresif davranışların arttığı saptanırken, küçük yaştan itibaren televizyon şiddeti ile karşılaşan çocukların erişkin döneminde suç teşkil eden şiddet eğilimi gösterebilmesi muhtemel kılınmıştır. Maalesef küçük yaştaki çocuklar yetişkinler gibi değildir. Onlar kendilerine sunulan her türlü olumlu ya da olumsuz öğeyi sorgulamadan özümseyebilir.

Günlük hayatımızda sıkça karşılaştığımız gerek görsel gerekse yazılı basında yer alan imajlar, bazen yolda giderken karşımıza çıkan bir reklam panosundaki görsel ya da karşılaştığımız bir olay ve buna benzer yolla karşı karşıya geldiğimiz birçok imajın üzerimizde bıraktığı etkiler tartışılmaz ne kadar büyüktür. Karşımıza çıkan görseldeki bir kelime, bir bakış yahut rengin herkeste bıraktığı izler farklıdır. Peki ya bu izler küçüklerin penceresinden nasıldır acaba?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada gündelik hayatta karşılaşılan görsel imgelerin, çocukların üzerindeki etkileri ve bunun plastik dilde seramik yolu ile dışa vurumu incelenmiştir. Araştırma kapsamında konu ile ilgili literatür taraması yapılarak veriler toplanmıştır. Literatür taramasından sonra, hedef çalışma grubuna yönelik "şiddet ve korku" temalı 3 adet görsel seçilmiştir. Seçilen görseller çocukların psikolojisi göz önünde bulundurularak seçilmiş ve etkinlik boyunca görebilecekleri seviyede bir duvara sabitlenmiştir.

Seçilen görseller üzerinde soru-cevap şeklinde sohbet çalışması yapılmış ve daha sonra drama yoluyla hissettiklerini ifade etmeleri istenmiştir. Görsellerle kurulan iletişim sonrası seramik çamuru verilerek duygularını bu sefer çamura aktarmaları istenmiştir. Araştırmada görsellerin çocuklar üzerinde bıraktığı etki ortaya konmaya çalışılmıştır.

Bu çalışma betimsel modelde yürütülen, nicel veri toplamaya dayalı bir araştırma makalesi niteliğindedir. Betimsel model; verilen bir durumu aydınlatmak, değerlendirmeler yapmak ve olaylar arasında olası ilişkileri ortaya çıkarmak için yürütülür. Bu tür araştırmalarda asıl amaç incelenen durumu etraflıca tanımlamak ve açıklamaktır. Kaptan'a göre betimsel araştırmalar; "Mevcut olayların daha önceki olay ve koşullarla ilişkilerini de dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimi açıklamayı hedef alır." (1998, s. 59). "Elde edilen verilerde, görülenen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır." (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 224).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklem grubunu; Ankara ilinde bulunan bir devlet üniversitesi bünyesinde hizmet veren anaokulunun 6 yaş çocuk gurubunda yer alan öğrencilerinden rastgele seçilen, 7 kız ve 7 erkek olmak üzere toplamda 14 öğrenci oluşturmaktadır.

2.3. Verilerin Toplanması

Neredeyse her gün, bir şekilde karşılaştığımız özellikle "şiddet ve korku" temalı görsellere, çocukların verdikleri tepkileri inceleyerek, ortaya çıkan bulguları yorumlamak amacı ile araştırma kapsamında gösterilen her bir görselden sonra "sizce bu fotoğrafta ne-neler olmuş olabilir?" "Sizce bu kız çocuğu neden öyle duruyor olabilir? vb. gibi sorular sorulup her bir öğrenciden sohbet yolu ile yanıt almaya çalışılmıştır

İkinci aşama olarak; Sizce şiddet nedir? Şiddetin rengi var mıdır? Şiddetin sesi var mıdır? Şiddetin kokusu var mıdır? Soruları sıra ile sorulmuş ve bu soruların aynısı korku için de tekrar edilmiştir. Drama yöntemi uygulanarak, sorulan sorular sonrası öğrenciler, cevaplarını vermiş ve çalışmamızın üçüncü aşamasına geçilmiştir.

Üçüncü aşama olarak; çocuklara seramik çamuru verilmiş ve duygularını bu sefer çamurla ifade etmeleri istenmiştir. Seramik çamuru ile geçirdikleri vakit ve şekillendirme yöntemlerine müdahale edilmemiş olup, onlar bitti diyene kadar beklenmiştir. Daha sonra son aşama olan dördüncü kısımda, tüm çocuklara seramik çamuru ile yaptıklarını anlatmaları istenmiştir. Her bir öğrenciden çalışmasına bir isim koyması ve arkadaşlarına yaptığı çalışmasını anlatması istenilmiştir.

Araştırma için toplanan veriler, tüm aşamalar tamamlandıktan sonra, uygulama öncesi ve sonrası olarak yorumlanmıştır. İlk olarak çocukların gördükleri imgeleri nasıl yorumladıkları saptanmaya çalışılmıştır. Bu bölümden elde edilen verilerle, uygulama sonrası seramik malzeme ile duygularını çamur üzerinde nasıl yansıttıkları birleştirilip yorumlanmıştır. Yapılan çalışma ile çocukların gördükleri karşısında onu nasıl özümseyip hayatlarına dahil ettikleri kavramı değerlendirilmektedir. Elde edilen verilerle, çocukların görüşlerini yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilerek, bulgular düzenlenmiş ve yorumlanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada, gündelik hayatta çocukların karşısına sıkça çıkan gösel imgelerin, onların süzgecinden nasıl geçtiği ve nasıl hayatlarına dahil ettikleri yani görsel imge ile girilen iletişim ve etkileşimin çocukların üzerinde bıraktığı etki belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla yapılan seramik uygulamanın sonuçları betimsel olarak incelenmiştir. Bu yöntemle çocuklarla çalışma sürecinde elde edilen tüm veriler doğrudan alıntılara yer vererek düzenlenmiş ve bulgular yorumlanmıştır.

3. BULGULAR

Araştırma kapsamında elde edilen bulguların yer aldığı bu bölümde, araştırmada çalışma süreci sonunda elde edilen verilerin betimsel analizi yapılarak, çalışmanın amacı doğrultusunda düzenlenerek birbiri ile ilişkilendirilmesi ve sonucunda da yorumlanması yapılandırılmıştır.

Odak çalışma grubunda yer alan her bir öğrencinin sahip olduğu sosyo kültürel yapı, ekonomik düzey, anne-baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı vb. gibi ayrı statülere sahip olmaları nedeni ile; gördükleri görseller aynı olmasına karşın, her çocuğun görselleri algılaması farklı olacaktır.

Yaptığı seramik çalışmasına “Labirent” ismini koyan Ö.1. (öğrenci 1) bu etkinlik süreci sonrası yaptığı işle kendini bir labirentte kaybolmuş-sıkışmış görürken, “labirentten çıkmak çok zor öğretmenim her yol kapalı” demiştir. Çalışmasına “Kar Yağan Yıldızlı Bir Gece” ismini veren Ö.2. “kar yağan bir gece sonrası mahrumiyeti ve bu mahrumiyetle gelen zoraki güzelliğin keyfini” yorumladığını belirtmiştir. “Aynı Kibritçi Kız masalındaki gibi öğretmenim” diye de eklemiştir. Çalışmasına baktığımızda korunaklı güzel bir ev, evin etrafında çiçekler, kış mevsimi olduğu için evin bacasından tüten duman ve Ay’ın da gökyüzünde olduğu kar yağan güzel bir geceyi anlattığı görülmektedir. Peki, sen neredesin sorusuna: “ben evdeyim, camdan bakıyorum” demiştir.

Görsel 1: Ö.1. “Labirent”

Görsel 2: Ö.2. “Kar Yağan Yıldızlı Bir Gece”

Çalışmasına “Füzenin İçinden Bomba Çıkıyor” ismini koyan Ö.3. şiddetin yüzünü son zamanlarda medyada sıkça duyduğundan ve gördüğünden olsa gerek, füzenin içinden bombalar çıkarıyor ve şöyle yorumluyor; “Öğretmenim savaş var ya her yerde, bizde onun için bombalar yapmalıyız.” diyor. Anlatımını güçlendirmek için de işini “gerçek gibi yaptım” diyerek iki boyuttan çıkarıp üçüncü boyuta taşıdığını görüyoruz.

Çalışmasına “Saat ve Süsü” ismini koyan Ö.4. “Saat çok önemli, çünkü zamanı anlamak için saate bakarız. Saatimiz süslü olursa güzel olur hem o zaman saati de güzel görürüz.” diyerek saati süslü olursa geçen zamanı da güzel hatırlayacağını söylemek istediği anlaşılmıştır. Bunun için çalışmasında da görüleceği üzere; saatin akrep ve yelkovanı, 12-3-6 ve 9 un üzerinde olan noktaları ve çiçeği görülmektedir.

Görsel 3: Ö.3. “Füzenin İçinden Bomba Çıkıyor”

Görsel 4: Ö.4. “Saat ve Süsü”

Bazı öğrenciler için (Ö.5.) korkunun sesi; bir trenin sireni kadar keskinken, bir diğeri için (Ö.6.) bir ayı kadar yırtıcı ve vahşi geliyor. Çalışmasına “Tren ve Tren Yolu” ismini koyan Ö.5. in çalışmasında bir tren kazası anını yaptığını görüyoruz. Tren yolu, devrilmiş bir tren, trenin çıkmış tekerlekleri ve etrafa saçılanlardan oluşan bu an, Ö.5. için korkunun açıklaması. Böyle bir olay anını kendisi yaşamadığını söylüyor ama her ne kadar yaşamasa da belleğinde böyle bir an var.

Çalışmasına “Ayı” ismini koyan Ö.6. çalışmasını açıklarken ayağa kalkıyor ve sanki gerçekten bir ayı görmüşçesine olayı heyecanlı bir şekilde aktarıyor: “Öğretmenim sen hiç ayı gördün mü? Ben gördüm, çok büyüktü, sesi de çok korkunçtu, ormandaki herkes korkar ondan çünkü ayılar çok hızlı koşar ve herkesi yakalayıp yer o.” demiştir. Çalışmasında da ayıyı koşarken yapmıştır.

Çalışmasına “Hamile Anne Dinozor ve Yavrusu” ismini veren, “Henüz yavru olduğu için başındaki tırtılları ve keskin dişleri çıkmamış olan dinozorun annesi hamile ve karnına üç tane dinozor sığmadığı için bir tanesi dışarıda yumurta olarak bekliyor.” diye çalışmasını anlatan Ö.7. “Dinozorun bir tanesi de

kardeşlerini bekliyor.” diye de ekleme yapmıştır. Bu çalışmada en büyük korkusunun, dışarda kalan yumurta olduğunu, onu biri çalarsa diye çok korktuğunu belirtmiştir.

Görsel 5: Ö.5. “Tren ve Tren Yolu”

Görsel 6: Ö.6. “Ayı”

Altı tane yılan yapıp onlardan hiç korkmadığını anlatan bir diğer öğrenci (Ö.8.) ise çalışmasına “Yılanlar” ismini vermiştir. Aslında onlardan ne kadar korktuğunu anlatırken gizleyemediği mimik ve el kol hareketleriyle saklayamadığı gözlemlenmiştir.

Görsel 7: Ö.7. “Hamile Anne Dinozor ve Yavrusu”

Görsel 8: Ö.8. “Yılanlar”

“Hiç savaşlar olmasın, kimse ölmesin istiyorum ve bu isteğimin tüm dünyada olmasını istediğim için kocaman bir dünya yaptım hem de çiçek dünyası.” diye anlatan Ö.9. “Bunu Dünya’nın yuvarlaklığını kullanarak çiçeklerle donattım Dünya’yı. Eğer Dünya çiçeklerle kaplı olursa mis gibi kokar, o zamanda herkes çok sever ve hiç savaş olmaz.” diyerek de ekleme yapmış ve çalışmasına “Dünyamız” ismini vermiştir.

Sevgi olursa korkulacak hiçbir şey olmadığını düşünen Ö.10. çalışmasına “Çiçek ve Kalp” ismini vermiştir. “Çiçek, kalp ve yeni tomurcuk olan çiçekler yaptım çünkü çiçekleri severim, annem de çok sever çiçekleri. Annem sevgi çok önemli der, onun için çiçekler de önemli hem de çok güzel. Her yer çiçek olursa herkes sever o zaman.” demiştir. Her yerde sevgiyi çoğaltmak için de yeni tomurcuklar eklemiştir çalışmasına.

Görsel 9: Ö.9. “Dünyamız”

Görsel 10: Ö.10. “Çiçek ve Kalp”

Çalışmasına “Çiçek Bahçesi” ismini veren Ö.11. orta merkezde büyük ve iki yanında daha küçük olmak üzere üç adet çiçek yapmıştır. Çalışmasını arkadaşlarına açıklarken “çiçek bahçesi yaptım çünkü kelebekler gelsin dünya daha güzel olsun istedim” demiştir.

Çalışmasına “Kızılderili” ismini veren Ö.12. ise “Dünya’da çok korkunç şeyler var ama Kızılderililer en çok korkunç olanlar, hatta dinozorlardan bile daha korkunçlar.” diyerek yaptığı çalışmasını anlatmıştır. Uygulamasında kafalarına taktıkları tüyleri ve uzakları çok iyi gördüklerini anlatmak için de bir gözünü daha değişik yapmasının nedeni olduğunu açıklamıştır.

Görsel 11: Ö.11. “Çiçek Bahçesi”

Görsel 12: Ö.12. “Kızılderili”

Çalışmasına “Fıskiye” ismini veren Ö.13. için şiddet ve korku konusu; ailesi ile birlikte eğlenceli vakit geçirmek için gittiği piknikte karşılaştığı bir köpeği hatırlatıyor. “Piknikte köpekler olur, onların havlaması o kadar korkunç olur ki kulakların patlar. Köpeklerden kurtulmak için mutlaka bir fıskiyenin olması gerekir, eğer fıskiye yoksa yandık demektir.” diyerek anlatmaya devam ediyor arkadaşlarına, “Eğer fıskiye yoksa köpekler hiç gitmez. Ama amcamın bahçesinde hiç korkmuyorum köpeklerden çünkü orda fıskiye var, hem de toprağın içine gömülü.” Çalışmasına “Mantar Bahçesi” ismini veren Ö.14. ise “Zehirli mantar bahçesi en çok korkulacak yerdir çünkü onları ellersen ölürsün.” diye ifade ediyor çalışmasını arkadaşlarına.

Görsel 13: Ö.13. “Fıskiye”

Görsel 14: Ö.14. “Mantar Bahçesi”

4. SONUÇ

Anaokulunda 6 yaş çocuk gurubunda yer alan 14 öğrenci ile yapılan çalışma kapsamında, öğrencilere “şiddet ve korku” temalı 3 adet görsel seçilip gösterilmiştir. Drama yöntemi uygulanarak görsellerle ilgili sorular sorulmuş ve gördükleri görselleri her birinin sesli olarak değerlendirmesi istenmiştir. Gördükleri görselleri ilk önce sesli değerlendirip daha sonra arkadaşlarının da söylediklerini düşünerek kafalarında oluşan yeni şeylerle beraber seramik çamuru ile şekillendirmeye başlamışlardır.

Yapılan bu araştırma ile çocukların gördükleri görsel imgeleri nasıl yorumladıkları ortaya konmaya çalışılmıştır. Çocukların “şiddet ve korku” temalı görsellere verdikleri tepkiler incelenerek, gördükleri imgeleri ve yapılan sohbet sonrası ne kadar özümseyip, kendi süzgeçlerinden nasıl geçirdiklerini sanat eğitimi yolu ile ortaya neler koyacaklarının araştırıldığı bu çalışmada, görsel imgelerin onlar üzerinde bıraktığı etki sonucu ortaya çıkan seramik çalışmalar tek tek değerlendirilmiştir. Sonuç olarak; Corrado Ricci’inde dediği üzere: “Görsel algıların çocuğa yardımcı olmadığı, çocukların gördüğünü değil, bildiğini çizer.” (Leeds, 1989) ifadesinin ne kadar doğru olduğu görülmüştür. Gördüğü görsel imgeyi zihninin bir köşesinde tuttuğu kesindir ama gördüğünün ya da duyduğunun ondaki karşılığı daha önce deneyimleyip zihnine attığı bir bilgi ise onu kullandığı ortadadır.

Yaklaşık iki saatlik bir çalışmanın sonucunda her çocuk kendi iç dünyasında çözümlediği işler ortaya çıkarmış ve bu işleri arkadaşlarının önünde ifade etmesi ile de toplum önünde kendini özgürce ifade

edebilmeyi erken çocukluk döneminden öğrenmeye başlamıştır. Ortaya çıkan seramik işlerde kız ve erkek öğrencilerin olaylara bakışlarının birbirinden çok farklı olduğu gözle görülebilir durumdadır. Kızlar dünyayı güzelleştirmek için çiçekler, bahçeler yaparken erkekler dinozorlardan, yılanlardan, ayılardan, köpeklerden, tren kazalarından, hatta Kızılderili kabilelerinden bahsetmişlerdir. Yani her ne kadar aynı görsel imgeleri görseler de olayları anlayış ve bakış açıları birbirinden farklı olmuştur.

Çocuklarımızı her ne kadar şiddetten korumaya çalışsak da bazen bilgisayarda oynadıkları oyunlardan, okudukları kitaplara, izledikleri bir televizyon programından, gittikleri sinemalara, hatta hergün mutlaka karşılaştıkları yazılı ve görsel basından yani medyadan, şiddet içerikli temalara maruz kaldıklarını ve mutlaka bilinçaltına bir şeylerin yerleştiğini göz ardı etmemeliyiz.

Çocukların gözü önünde gerçekleşen öfke dolu konuşmalar, tartışmalar hatta şiddet içeren davranışların onların kişilik gelişimlerinde ne kadar önemli rol oynadığını göz önünde bulundurulmalıdır. Şunu unutmamak gerekir ki çocukların önünde yaşanan her şey ona rol model olacaktır. Yani evde ya da dışarıda karşılaştığı şiddet unsuru sonuncunda; çocuğunun olası bir durumda aynı şekilde davranış göstereceği yüksek bir olasılıktır.

Toplumların temeli olan çocukların özenle yetiştirilip eğitilmesi gerekmektedir. Daha sağlıklı bireyler olarak yetişmeleri için anne babalar kadar öğretmenlerin ve hatta görsel imgeleriyle hayatımızda derin izler bırakan medyanın üzerine düşen görevleri hakkıyla yaptıklarında gelecekte risk altında olan çocuklarımızın sayısı giderek azalacaktır.

KAYNAKLAR

- BUYURGAN, S. ve BUYURGAN, U. (2007). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi*. Ankara: Pegem.
- GOMBRICH, E.H. (1999). *Sanatın Öyküsü*. 12. Basım. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- HANÇERLİOĞLU, O. (2002). *Felsefe Sözlüğü*. 13. Basım. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- İPŞİROĞLU, N. (1994). *Çağdaş Eğitimde Sanat: Duyu Algılarının Eğitimi*. İstanbul: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları – 9.
- KAPTAN, S. (1998). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*. 11. Basım. Ankara: Tekişik Web Ofset.
- KIRIŞOĞLU, O. T. (2005). *Sanatta Eğitim: Görmek- Öğrenmek- Yaratmak*. Ankara: Pegem.
- LEEDS, J. A. (1989). The history of attitudes toward children's art. *Online Journal Studies in Art Education*, 30(2), 93-103.
- LEFEVBRE, H. (1953). *Contribution a l'esthetique*. Paris: Edition Sociales.
- ÖZSOY, V. (2005). *İlköğretim Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri, Sanat Eğitiminin Kuramsal Temelleri*. Ankara: Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları: 28.
- TÜRK DİL KURUMU [TDK] Türkçe Sözlüğü (2011). 11. Baskı. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. 7. Baskı. Ankara: Seçkin.

GÖRSEL KAYNAKÇASI

- Görsel 01: Ö.1. "Labirent", Sevinç Köseoğlu Ulubatlı Arşivi.
- Görsel 02: Ö.2. "Kar Yağan Yıldızlı Bir Gece", Sevinç Köseoğlu Ulubatlı Arşivi.
- Görsel 03: Ö.3. "Füzenin İçinden Bomba Çıkıyor", Sevinç Köseoğlu Ulubatlı Arşivi.
- Görsel 04: Ö.4. "Saat ve Süsü", Sevinç Köseoğlu Ulubatlı Arşivi.
- Görsel 05: Ö.5. "Tren ve Tren Yolu", Sevinç Köseoğlu Ulubatlı Arşivi.
- Görsel 06: Ö.6. "Ayı", Sevinç Köseoğlu Ulubatlı Arşivi.
- Görsel 07: Ö.7. "Hamile Anne Dinozor ve Yavrusu", Sevinç Köseoğlu Ulubatlı Arşivi.
- Görsel 08: Ö.8. "Yılanlar", Sevinç Köseoğlu Ulubatlı Arşivi.
- Görsel 09: Ö.9. "Dünyamız", Sevinç Köseoğlu Ulubatlı Arşivi.

Görsel 10: Ö.10. “Çiçek ve Kalp”, Sevinç Köseoğlu Ulubatlı Arşivi.

Görsel 11: Ö.11. “Çiçek Bahçesi”, Sevinç Köseoğlu Ulubatlı Arşivi.

Görsel 12: Ö.12. “Kızılderili”, Sevinç Köseoğlu Ulubatlı Arşivi.

Görsel 13: Ö.13. “Fıskiye”, Sevinç Köseoğlu Ulubatlı Arşivi.

Görsel 14: Ö.14. “Mantar Bahçesi”, Sevinç Köseoğlu Ulubatlı Arşivi.